

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Directorivm Inqvisitorvm F. Nicolai Eymerici Ordinis Prædicatorum

Nicolaus <Eymericus>

Venetiis, 1607

De Destitvtione Inquisitoris.

urn:nbn:de:hbz:466:1-13589

nis in Rub. de maiorat. & obediens Inson in l. 1. r. n. 7. ff. de officio eius. Ludouicus Gomez qui alios in h. sic sententia est ab in §. fuerat. in iur. de actio. Aretinus in §. cum autem. in iur. quibus modis ius pat. potest. fol. Inson in l. sed si hoc. ff. de in ius vocando. Cuius concordat etiam Baldus in l. aliquando. ff. de officio procon. & Cardinalis Florentinus in clem. 1. in 6. oppositio. de officio vicarij, per illum textum cum glossa in verbo sacerdotium. vbi dixit de consuetudine obseruari, vt distincte vice-rector gaudeat immunitate rectoris.

Quare in proposito nostro, si vicarius aut commissarius Inquisitoris ab ipso et Inquisitore fuerit constitutus, nec ordinario preferretur, nec indistincte omnibus alijs privilegijs gaudebit, quibus fruetur Inquisitor: quod si vicarius nominatum auctoritate Apostolica sit constitutus, ille & gaudebit privilegijs Inquisitoris, et ordinario preferretur, eis modis quos in hac quaestione tradidit Emericus, na. quauis subdelegatus sit, non est tamē suū delegatus a delegato, sed ab ipso principe; propterea par erit vtriusque privilegium. & hanc sententiam veram puto, quia videtur quidamque iudicare rescripta potestatis, vt obseruauit supra par. 2. super c. fraternitatis, §. in hac prohibito. p. videtur, quauis in casu de quo ibi videtur aliter sentire. hoc ipsum etiam tenere videtur Locatus in opere iudiciali verbo inquisitor. n. 7. per in contrarium est. Sed an ita tenent nec ne, parū refert. b. Et Guido Fulcodius, postmodum Clemens 11. i. [Guidonis autem huius verba ex duobus illis vetustis codicibus, de quibus alibi diximus, ita habent; Item constat q. delegatus in commisso sibi negotio maior est quolibet ordinario, vt extra de offic. & potesta. iud. deleg. sane, pone ergo citatur aliquis ab Inquisitoribus, nemo eerte dicit q. possit ordinarius prohibere processum, q. inferior est, vt dixi, & minor in maiorem nullū habet imperium, quinimo nec in parem, argumēto 2. dist. inferior. ff. ad Trebel. l. alle a quo. §. tempus iur. m. & potius obediendum est maiori potestati quā minori. 1. i. q. 3. qui resistit, quid igitur faciet ordinarius si illum citas, qui videtur ab Inquisitoribus non recte agere, quia citatus est coram maiore. ff. de in ius vocando. l. 2. §. si. ut si ponas, quod primo eum citauerat ordinarius, adhuc dico q. deserto eius iudicio debet venire coram Inquisitoribus, si eum citent. ff. de re iudicata. contra pupillum. §. vltimo. & 1. i. q. 2. qui resistit. & ita nullus est effectus ordinarij processus, siue prauentus, siue prauentus ab Inquisitoribus. hactenus ille.

Q V Æ S T I O. VI.

Inquisitor à Pralatis ordinis sui institutus, cuius sit delegatus.

Extra quaestio est: Vtrum Inquisitor, qui est institutus ab ordine suo auctoritate Apostolica, sit delegatus tantum domini nostri Papae, vel etiam Magistri ordinis, seu Prio-

ris Praeualis, vel Ministri Generalis, seu Praeualis, qui eum instituit.

Respondemus, quod tantum domini nostri Papae, & non alterius. licet. n. dominus noster Papa commiserit praedictis ordinum Praedicatorum & Minorum praelatis, quatenus personam eligerent, nullam tamen sic eligentibus contulit potestatem. Ita habetur supra in secunda parte in litteris Apostolicis Clementis iij. & Urbani iij. directis Praedicatorum & Minorum Inquisitoribus, in quibus dicitur sic: Catholicæ fidei negotium, & infra. Na. si praedicta sedes interdum praelatis aliquibus vestrorum ordinum, per suas sub certa forma committat litteras, vt ad exercendum Inquisitionis officium contra haereticam prauitatem, aliquos suorum ordinum Fratres assumere valeat, ipsosque eum expedire viderent, amouere, ac alios subrogare: non tamen per hoc quod ipsis ea duntaxat de causa in hac parte committitur: quia de Fratrum suorum ordinum idoneitate, plenius habere notitiam praesumatur, aliqua eis super huiusmodi Inquisitionis negotio vobis immediate, à praedicta sede commissio & committendo, facultas, vel iurisdictione attribuitur, seu potestas.

Supra pag. 365.

COMMENT. LV.

Quo ad hanc quaestionem spectat, facile intelligitur ex his quae tradidimus supra super q. 2. huius partis. cum Emerico sentiunt Repertorium inquisitorum, verbo Inquisitores. §. item an inquisitores. Lucerna inquisit. eodem verbo, §. 1. & alij. Certissima est autem haec Emerici doctrina, inquisitores enim haereticæ prauitatis a quoquoque eliguntur, seu nominantur, semper sunt Papae delegati, & ab eo accipiunt iurisdictionem & potestatem, illi vero quibus hoc Romanus Pontifex committit, solent à Papa ministerium eligendi seu nominandi Inquisitores, ita praecitari & perire, conferunt tradita per Lapum allegatione 32. incipi. An frater Minor.

D E D E S T I T V T I O N E Inquisitoris.

Q V Æ S T I O VII.

An defuncto Romano Pontifice expiret Inquisitoris potestas.

Prima quaestio est: Vtrum defuncto Romano Pontifice, qui Inquisitor est institutus, statim expiret potestas Inquisitoris ab eodem defuncto Romano Pontifice institutus: Respondemus quod non, sed manet etiam quo ad negotia non incepta. Ita habetur in c. Ne aliqui de here. li. 6. vbi dicitur sic: Ne aliqui dubitatione sollicitate excitates, in dubio reuocet, an officium inquisitionis haereticæ prauitatis sollicitudini vestrae intra certos limites ab Apostolica sede commissum, expiret per morte Romani Pontificis, qui commisit; praesenti declaramus edicto,

Supra pag. 106.

per mortem Romani Pontificis non expirat inquisitionis potestas.

edicto, ipsum officium non solum quo ad negotia viuente mandatore incepta, immo etiam quo ad integra, & non cepta, & (quod plus est) quantum ad ea, quae tunc nequaquam emerferant in fauorem fidei, post committentis obitum perdurare.

COMMENT. LVI.

EX hac questione simul & ex textu quem autor citat, duo colliguntur axiomata: Primum est: Inquisitorum officium morte concedentis non expirare.

Alterum est: eorum officium extendi ad negotia nondum cepta, & de nouo exorta, cum madator, sicut licet Romanus Pontifex moritur.

Primumque axioma fauore fidei est inductum, et maximam habet aequitatem: de quibus agunt communiter Doctores in c. ne aliqui. de haeret. lib. 6. & hic citat Emericus. & Nicolaus Arelatanus tracta. de haeret. notabili 4. Ioannes Roias tract. de heret. p. 2. num. 436. idem in singularibus fidei, singulari. & 115. incipi. iurisdic. de cath. inslit. tit. 34. num. 14.

Verum Geminianus in dicto c. ne aliqui. de haeret. li. 6. num. 4. vers. quid si isti Inquisitores, tunc dicebat more Pontificis non expirare officium inquisitorum, quando immediate a summo Romano Pontifice essent creati, secus si a Cardinalibus, Episcopis, seu Magistris ordinum Generalibus, Provincialibus, aut quibusvis alijs: quam sententiam persuadere conatur ex illis verbis in dicto cap. ne aliqui. Ab Apostolica Sede commissum: quasi aliud sit sentiendum, cum ab alijs: quam a Romano Pontifice inquisitoribus est officium commissum. Sed huius sententia tamquam falsa merito ab alijs explosa est: quoniam a quocumque eligantur inquisitores, semper ab Apostolica Sede habent auctoritatem, ut questione 3. & 6. huius partis apertissime docuit Emericus, & alij a nobis super eis locis citatis, quod est certo certius: nec debuit haec ignorasse Geminianus.

Geminiani sententia reiecta.

Ioannis And. & Arelatani opinio reiecta.

Ad hoc, Nicolaus Arelatanus in dicto notabili 4. nu. 3. secutus Ioannem And. in dicto c. ne aliqui. de haeret. lib. 6. vers. in glossa 1. in fine primum axioma dicebat verum esse, cum inquisitor simpliciter erat datus: secus autem si in privilegio poneretur huiusmodi clausa: Ad beneplacitum Romani Pontificis: Nam tunc, inquit, mortuo Papa expiraret inquisitoris officium, cum voluntas Papae delegantis & concedentis per mortem expirauerit, per textum in c. si gratiose. de rescriptis lib. 6.

Sed ut verum fatear, hoc etiam in hac causa falsum est, ut alibi copiose ostendimus. & summa haec est: quocumque modo sit inquisitor constitutus, siue ad beneplacitum Sedis Apostolicae, siue ad beneplacitum Romani Pontificis, non expirat eius officium morte delegatis, donec aut expresse, & nominatim fuerit reuocatus: aut nisi in litteris creationis contrarium caueretur, & hoc propter singularem fidei fauorem, ne incidamus in aliquem casum, in quo, aut in hereticos non inquiratur, aut eorum puniatio omittatur, seu differatur, neque ab hac sententia puto recedendum, & ex his remanet declarata haec questio.

An defuncto praelato instituyente Inquisitorem, experiet potestas Inquisitoris.

Quarta questio est: Vtrum defuncto promotore, seu attho Magistro Provinciali, seu Ministro, qui inquisitor est instituit auctoritate Apostolica, seu etiam Cardinali, vel Legato, expiret potestas Inquisitoris taliter instituti?

Respondemus quod non: nam (ut dictum est supra statim q. 6.) talibus fuit data potestas personam eligendi, sed non auctoritatem, nec potestatem aliquam, sic electis conferendi: Vnde potestatem habent Inquisitores a domino nostro Papa immediate, & eius funguntur auctoritate, non ab alio quocumque. Et etiam quoniam si defuncto Romano Pontifice, qui Inquisitorem instituit, & ei officium commisit, non expirat potestas inquisitoris, ut dictum est statim supra q. 7. & habetur in c. Ne aliqui. de haeret. li. 6. quanto minus expirabit defuncto Magistro, vel Ministro, qui auctoritate, non sua, sed Apostolica persona electi, & nulla electa persona potestatem contulit.

COMMENT. LVII.

Nulla sup hac questione occurrit notatu digna difficultas. rectissime autem argumetur hoc loco Emericus, quoniam si defuncto Papa, a quo habet auctoritatem, iurisdictionem & potestatem, non expirat inquisitorum potestas, ut dictum est in questione proxime praecedenti, multo minus expirauit defuncto praelato, qui solum habebat ministerium eligendi seu nominandi.

An autem inquisitor durante officio possit ab inferiore a Papa promoueri ad aliquod aliud officium seu dignitatem, questio est, nec huius loci, nec nostrae breuitatis, vide Lapum allegatione 32. incipien. An Frater Minor.

QUESTIO IX.

A quo possit inquisitor ab officio remoueri.

Quinta questio est: Vtrum solus dominus noster Papa, possit inquisitorem ab officio remouere?

Respondemus, quod dominus noster Papa, & et alius a Papa, quia Magister Provincialis, & Minister Generalis, vel Provincialis, & Vicarius Provincialis, vel Provincialis, auctoritate tamen Apostolica, Inquisitores suorum ordinum ab officio remouere. Ita habetur in privilegijs ordinis Praedicatorum, quae incipiunt, Virtute conspicuos. & infra dicitur sic: illos vero ipsius ordinis Fratres, qui ad praedicandum crucem, vel inquirendum contra haereticam prauitatem, seu ad alia huiusmodi negotia sunt, vel fuerunt ubi cumque a sede Apostolica deputati: Tu fili Magister, inique successores remouere, ac reuocare, penit.

penitus transferre, ipsiſq; q̄ ſuperſedeant iniu- gere, alioſque ſubſtituere, cum expedire videri- tis, licite, ac libere valeatis: & in eo ſi contra ven- nerint, ceſſuram eccleſiaſticam exercere: ac qui- libet Prior Prouincialis, vel eius Vicarius eiſde ordinis in ſua Prouincia, citra Fratres ipſius ordi- nis, quibus ab eadem ſede familia cotingeret in illa committi, facere poſſit.

COMMENT. LVIIII.

Circa remouendos Inquiſitores tria potiffimū ſunt tractanda. Primum, quis poſſit eos remo- uere, de quo in hac quaſtione diſſeritur: Alterum, quibus ex cauſis poſſint remoueri, quo tractatur q. 10. & 12. Tertium eſt, quis poſſit remouere Inqui- ſitoris Commiſſarios ſeu Vicarios, de quo agitur q. 17. De duobus poſtremis ſuis locis dicetur: nūc de primo videamus.

Optimo conſilio hac tractat Eymericus. nam cū remouere Inquiſitorem a tanto officio, et dignitate ſit valde odioſum, iure dubitatur à quo poſſit remo- ueri. & plane niſi auctoritate Pōriſſicā cautum eſ- ſet, vt Magiſtri Generales, & Prouinciales, aut alij quibus id ius datum eſt, poſſent eos remouere, ſolus id Papa facere poſſet.

Quantum vero attinet ad hoc priuilegium, quod hoc loco citat Eymericus, cuius initium eſt: Virtute conſpicuos, id nobis nondum contingit videre, nec circumfertur in impreſſis ordinis Fratrum Pre- dicatorum priuilegijs: ſunt tamen alia, quæ nos vi- dimus in inquiſitione Bononię eiusdem roboris Innocentijs III. quod incipit: Licet ex omnibus, ſit aliud eiſdem, quod incipit: Odore ſuaui. Quod etiam ipſum cōtinetur in priuilegijs Clemētis III. & Alexandri III. miſſis ad Magiſtrum Prouin- cialem ordinis Minorū, quæ habuimus ex bibliothe- ca Illuſtriſſimi Felicijs Peretti Cardinalis de Mō- te alto, quo loco in eo reſcripto quod incipit, Licet ex omnibus, hæc ſunt verba: Si vero quemquam eorundem Inquiſitorū, ex cauſa videris aliquan- do amouendum, alium illo amoto ſubſtituas pari potestate functurū, quoties id faciēdū, delibera- tione cū diſcretis Fratrib. præhabita, tibi vel Vi- cario tuo te abſente, viſū fuerit expedire. hæc ibi egerorū reſcriptorum de hac re eadē eſt ſententia.

Atq; hæc quidem ante EymERICI tempora, poſt EymERICUM vero annis ferme ceterum, SIXTUS III. anno Domini MCCCCLXIX. idē renouauit in bul- la aurea incipiente: Sane Prædicatorum, & Mi- norum. S. & ſi in aliquo, quæ habetur in libro pri- uilegiorum ordinis Prædicatorum fol. 163. pag. 2.

Propterea autem, vt credo, his prælatis data eſt facultas remouendi Inquiſitores: quoniam facilius ipſi intelligunt quando remouere expediat, cū ſuos quiſque cognoſcant Fratres, & cuiuſque notas ha- beat vires, & an ſufficiant ad tantum officij exer- cendum: hæc enim non tam facile intelligeret ſupre- mus Pontifex. verum non temere ac pro libero vo- luntatis arbitrio remouere poſſunt Inquiſitores, ſed ex cauſa, vt paulo poſt aperiam.

Hodie nulla ſunt horum prælatorum partes in remouendis Inquiſitoribus, nam Reuerendiſſ. Domi- ni Cardinales Inquiſitores Generales in vniuerſa repub. Chriſtiana, ex cauſa, re maturè cognita (vt

A decet) Inquiſitores remouent, mutant, ac de vno, cum expediat, ad alium locum transferunt. *Relat. ſupra pag. 113.*

QVÆSTIO X.

An Inquiſitores ex mera prælato- rum ſuorum voluntate remo- ueri putant.

Ecima quaſtio eſt: Vtrum præſiden- tes ordinum Prædicatorum, & Mi- norum poſſint Inquiſitores ſuorū ordinum ab officio remouere vol- untate libera abſq; cauſa legitima

atque iuſta?

Reſpondemus, q̄ non mera & libera volun- tate, ſed exigente cauſa rationabili, legitima, at- que iuſta. Ita habetur ſupra quaſt. proxima, in clauſula priuilegiorum prædicatorum ordinis al- legata, vbi dicitur ſic: Tu fili Magiſter, cuiq; ſue ceſſores remouere, ac reuocare, penitusq; tranſ- ferre, ipſiſque quod ſuperſedeat iniungere, alioſ que ſubſtituere, cū expedire videritis, licite & li- berè valeatis. In hoc, quod dicit: cum expedire videritis: iudicium dicit & iuſtitiā, & non vol- untatē merā. Et in c. Nolentes, de hære. in Cle- men. loquendo de Inquiſitoribus & Commiſſa- rijs pecunias extorquentib. committitur præla- tis eorum, & dicitur ſic: Qui equidem prælati In- quiſitores & Commiſſarios prædictos, reos inde repertos, ab officijs amouere, & amotos aliaſ pu- nire debite, ſeu corrigere teneantur. Videant ta- mē prælati glo. Ioannis And. Pauli, & Gézelli- ni, quid eſt pecunias extorquere: nam pœnas pe- cuniarias applicandas officio non prohibet, ſed illicitas exactiones, vt videbitur in fra quaſt. 104.

Relat. ſupra pag. 113.

De penis pe- cuniarijs.

COMMENT. LVIII.

Nunc proſequitur ſecundum caput, eorum triū, que ſuperiori quaſt. circa remouendos Inquiſi- tores diximus eſſe conſideranda.

Secundum autem caput eſt: ex quibus cauſis poſ- ſint Inquiſitores remoueri: & in hac quaſtione Eymericus ſolum in genere docet non poſſe remoueri Inquiſitores, niſi ex cauſa iuſta, rationabili, ſed le- gitima; quod apertiffime indicant verba reſcripti à nobis citati in ſuperiori commentario.

Quæ autem ſint cauſæ legitime, & rationi con- ſentaneæ ad remouendos Inquiſitores, explicabitur à nobis in fra ſuper q. 12. Eymericus vero ſubtiliter hoc loco ex illius reſcripti à ſe citati verbis, cū ex- pedire videritis, docet cauſas hæc iuſtas, & equas eſſe debere: nam hæc verba: cum expedire, equita- tem, & iuſtitiam continent. c. non ſolum, de re- gula, lib. 6. notat. Archidiaconus in cap. cum expedi- diat, de electio. li. 6. tradit Albericus in l. 1. §. 1. ff. de aqua quotidiana & æſtina.

Rurſus hæc verba: cum vilum fuerit expedi- re: important arbitriū boni viri, vt pulchre tradit Decius conſil. 493. nu. 17. vt vel hinc colligas, quā vere, & ſecundum legum decreta Eymericus ſem- per loquatur.

Inquiſitores non niſi ex cauſa iuſta remouendi.

Quid ſignifi- cent hæc ver- ba, cum expe- dire videbi- tur.

Hanc

Hanc quaestionem habes etiam apud Locatum in opere iudiciali verbo, Inquisitor. S. Inquisitor non tantum nu. 3. adde Campegium apud Zanchinum tract. de here. in praefatione.

Q V A E S T I O. XI.

Mandari ne possit Inquisitoribus à suis praelatis, ut superfedeant ab executione officij.

Vndecima questio est: Vtrum praelati Ordinum Praedicatorum, possint mandare Inquisitoribus suorum Ordinū, superfedere quo ad certos articulos, certae personae, seu eos suspendere, ne suum officium exequantur?

R. elae. supra
G. 130.

Respondemus, quod olim sic, per clausulam privilegiorum ordinum praedicatorum in quaest. duabus supra proxime allegatam, ubi dicitur sic: Ipsi quoque superfedeant, in iungere, & cetera. Hoc licet tamen non, & bene: & hoc patet supra in secula parte, in Privilegio Alexandrini iij. Clementis iij. & Urbani iij. directo Inquisitoribus Praedicatorum, & Minorum, ubi dicitur sic: Catholicae fidei, & infra: Et si forsitan Magister, & Minister Generales, alijque Priores, & Provinciales, ac custodes, seu Guardiani aliquorum locorum vestrorum Ordinum, praetextu quorumcumque privilegiorum, seu indulgentiarum eiusdem sedis, dictis Ordinibus concessorum, aut concedendorum in posterum, vobis vel vestrum alicui, seu aliquibus iniunxerint, seu quoquomodo praeceperint, ut ad tempus vel quo ad certos articulos, certae personae in negotio superfedeatis eodem: Nos vobis universis, & singulis auctoritate Apostolica districtive inhibemus, ne ipsi obedire in hac parte, vel intendere quomodo libet praesumat: Nos enim privilegia, sed indulgentias huiusmodi (quantum ad hunc articulum) tenore praesentium revocantes, omnes excommunicationis, interdicti, & suspensionis sententias, si quas in vos, vel vestrum aliquos hac occasione ferri contigerit, irritas proflus decernimus, & inanes.

C O M M E N T. LX.

Reservat hanc Eymerci doctrinam Locatus in opere iudiciali verbo, Inquisitor. S. nota quod nu. 39. Ioannes Rojas tract. de heret. p. 2. nu. 418. & Campegium apud Zanchinum c. 31.

Hoc autem privilegium, ut praelatis suorum ordinum non teneatur obedire Inquisitores in spectantibus ad suum officium: favore fidei ipsis tributus est. Nam cum Romani Pontifices sacrum Inquisitionis officium ab omni impedimento liberum, et immune constituisse sapienter, & religiose decreverint, vni quoque ac praecipuum impedimentum nasci potuerit à praelatis religionum, si cum Regularibus Inquisitores creantur, suis praelatis obedire in suo officio tenerentur, propterea prudentissima ratione cautum fuit, ut ab eorum quo ad hoc iurisdictione eximeretur: nec praelati ordinum super Inquisitionis negotio vl-

lam habent potestatem; immo vero tanquam impeditores sancti officij acriter possent coerceri, iuxta qualitatem impedimenti, si quid eorum committerent, quae in hac quaestione recensentur, ac prohibetur illis ne faciant.

Et profecto ob eandem causam tollendorum scilicet omnium impedimentorum Pontifices summi omni aetate ac tempore varij privilegij, & praesidij sanctum Inquisitionis officium munire studuerunt, ut ex multis constitutionibus in eius favorem editis, manifeste constat.

Q V A E S T I O XII.

BAn inquisitores teneantur reddere rationem praelatis ordinis de spectantibus ad officium suum.

S V M M A R I V M.

- 1 Inquisitores subduntur praelatis ordinis in concernentibus religionem suam.
- 2 Non autem in ijs quae sunt officij Inquisitionis.
- 3 Ab Inquisitore ad praelatos ordinis non potest appellari.
- 4 Diluuntur obiecta quaedam contra praefata.
- 5 Quae sint causa legitima remouendi Inquisitorē.

D

Vndecima quaestio est: Vtrum praelati ordinum Praedicatorum possint mandare Inquisitoribus suorum ordinum, quatenus eis, seu Capitulo Generali, vel Provinciali reddat rationem

de his, quae spectant ad eorum officium Inquisitionis prauitatis?

Respondemus quod non: Inquisitores enim, & sunt religiosi, & sunt domini nostri Papae delegati, iuxta c. Ne aliqui. de here. lib. 6. In quantum sunt religiosi suis praesidentibus, ac domino nostro Papae sunt subditi, vnde quo ad ea quae concernunt suam religionem subiecti sunt domino Papae, & etiam praesidentibus suae religionis: & ideo si Inquisitores committunt contra vota, seu regulam, aut alias obseruantias regulares, & denuntiantur, & interrogantur, & inquiruntur, tenentur veritatem dicere de his, & de alijs etiam concernentibus religionem, ut si inquiratur quid, ubi, & quantum habent, & similia, tenentur praesidentibus eorum inquirentibus reddere rationem extra de stat. mon. c. Cum ad monasterium.

In quantum vero ipsi Inquisitores sunt domini nostri Papae, & nullius alterius delegati, ut in c. Ne aliqui. de here. li. 6. soli domino nostro Papae sunt subiecti, vnde quo ad ea, quae concernunt ipsam delegationem, seu delegationis officium, in nullo subduntur eorum praesidentibus, sed soli soli domino Papae.

Et ideo si ipse Inquisitor indebite aliquem verum captum pro haereticum, vel ipsum capto videretur, talis non possit appellare ad praesidentem illius religionis, sed tantum ad dominum nostrum Papam, nec Inquisitor praesidenti suae religionis pe-

anti vt sibi respondeat de citationibus, captioni-
bus, processibus, abiurationibus, ac sententijs per
eum latis, & alijs ad suum officium pertinentib.
tenetur ei in aliquo obtemperare, sed soli domi-
no, nostro cuius immediate gerit vices. Quis
enim sana mentis diceret, quod visitator, seu vi-
carius Magistri Ordinis Prædicatorum, seu Mi-
nistri Generalis Minorum, ad aliquam prouin-
ciam visitanda destinatus, teneretur reddere ra-
tionem eorum quæ reperit atque concernunt
suum vicariatum, seu visitationem, alteri præsi-
denti illius religionis, nisi soli Magistro, vel Mi-
nistro; qui eum ad huiusmodi destinauit? Et certe
si aliquis alius à Magistro, seu Ministro ei man-
daret, & ille obtemperaret, vterque ignoranter
ageret, & dignus pena foret, quanto magis si præ-
sidentes ordinum Prædicatorum madarent In-
quisitoribus suorum ordinum, quatenus eis de con-
cernentibus illorum officium redderent rationem,
& illi obtemperarent, & isti & illi agerent vt igno-
rantes, ac digni pena, tanquam viurpantes iuris-
dictionem domini nostri Papæ haberentur?

4 Et si dicatur, quod aliquando sic factum est, re-
sponderetur, quod male factum est, & contra ius fa-
ctum est, & non est curandum quid factum est,
sed quid fiendum est. Nam quæ contra ius fiunt,
debent pro infectis haberi. Nec ad consequen-
tiam est trahendum, si illi, qui hoc fecerunt, ma-
gni fuerunt, quia à iure cõmuni exorbitauerunt:
quæ autem à iure cõmuni exorbitant, nequa-
quam ad consequentiam sunt trahenda, extra
de reg. iur. Nec etiam obuiat supradictis, quod
in c. Nolentes. de heret. in clem. mandat præ-
latis Inquisitorum, quod si eos reos reperiant, mo-
dis scilicet illicitis pecunias extorquendo, quod
eos deponat, & depositos puniat: hoc autem (vide
nar.) requirit præuiam inquisitionem, in qua si in-
terrogetur Inquisitor, teneatur super huiusmodi
respondere: Nā dicitur quod hoc factum est ad cor-
rectionem Inquisitoris, & ista est sola culpa vna
in qua conceditur prælatis deponere Inquisito-
rem in c. allegato. à particulari, aut ad vniuersi-
talem, consequentia est nulla. Et etiam quia mo-
dis licitis pecunias extorquere, non est actus of-
ficij Inquisitoris, immo est contra officium Inquisi-
toris: quia à Papa in c. allegato Nolentes. est eis
interdictum. Et si tenetur Inquisitor prælato suo
requerenti, an modis illicitis à talibus extorserit
pecunias respondere, non tamen sequitur quod
teneatur de alijs quibuscunq; respondere, vt pro-
te, quos processus fecit, si contra talem processus,
quod & quid talis testificatus fuerit, & similia. Nec
valet si dicatur, quod iuxta privilegia ordinum
prædicatorum, Magistri & Priores Prouinciales,
ac Ministri Generales, & Prouinciales possunt
Inquisitores suorum ordinum remouere seu re-
uocare, cum eis visum fuerit expedire, quod de-
notat dictorum præsidium non meram volun-
tatem, sed causam rationabilem sic exigentem; quod
requirit iudicium præuium & Inquisitionem. Nā
verum existit quod eos possunt reuocare, cum vi-
derint expedire, & non libera voluntate.
Expedire autem videtur, inquisitorem ab of-

A ficio remouere, cum eum præsidentes facti cui-
dentra ad laborandum viderint impotentem, in-
firmum, senectute, & quod deterius est, ignoran-
tia: seu alijs, cum facti euidentia ad laborandum
viderint eum negligentem, & tunc ante debent
eum sollicitare, & ad diligentiam excitare. Quod
si tempore congruo expectatus noluerit vacare,
possunt eum licite reuocare, vel si euidenter eis
constiterit, quod pecunias extorserit modis illicitis,
vito digeste quid est de iure, & secundum glo.
c. Nolentes. alleg. modis illicitis pecunias extor-
quere. His modis & similibus expedit Inquisito-
res per dominum nostrum Papam, ac per eorum
præsidentes ab officio reuocare.

B Sed quod ipsi eorum præsidentes inquirant cum
eisdem, contra quos, & qualitate processerunt, qui
& quæ testificati fuerunt, & similia directis offi-
cij contingentes, nequaquam tenentur eorum
præsidentibus in & super his inquirere; respo-
dere, quia subiecti eis in huiusmodi non existunt,
sed tantummodo domino nostro Papæ, in qui-
bus auctoritate eius agunt, ac vices eius gerunt,
vt not. 2. q. 6. Si Episcopus. & locum eius obtinet.
93. dist. c. vt. quare maiores in officio eis tradi-
to ordinum præsidibus sunt, vt in c. Sanc. de
offic. iudic. deleg. Minor autem in maiorem non
habet imperium, immo neque in parem. argu.
21. dist. Inferior. & ff. ad Trebel. Ille à quo. qua-
re in his obedire Inquisitores talibus præsi-
dentibus non debent, sed Papæ, qui potius est obe-
diendum maiori potestati quam minori. 1. 1. quas.
3. Qui resistit.

COMMENT. LXI.

Totam hanc Eimerici disputationem trans-
lit Locatus in suum opus iudiciale verbo, In-
quisitor. §. reddere autem rationem. nu. 40. retulit
etiam, seu breuius, Campegius apud Zanobinum, c.
31. vers. secundum quod ad superiores attinet. me-
minit eiusdem privilegij, de quo hic differitur, 10
nos Rojas tract. de heret. par. 2. nu. 418. tota per
se est facilis, nec fere indiget interpretationis lumi-
ne: verum more nostro insigniora illustrabimus.

a A particulari autem ad vniuersale conse-
quentia est nulla. Axioma est Aristotelis li. 1.
Prior. Anal. c. 7. dicentis, in nulla syllogismorum
figura ex sumptionibus particularibus, siue sint aie-
tes siue negantes, effici necessariam conclusionem.

b Expedire autem videtur Inquisitorem ab
officio remouere, cum eum præsidentes, &c.]
Hæc disputatio de causis, quibus remoueri possunt
Inquisitores, propria erat questionis decimæ. sed
quoniam occasio non inepta oblata hoc loco fuit, ad
hanc disputationem habendam, propterea res hic ab
Eimerico tractata persequitur autem tunc breuiter,
tunc diligenter singulas remotionis causas: sunt ue-
ro in genere tres, impotentia, negligentia, iniquitas
dolos se fraudis prætextu officij commissæ, de quibus
suo ordine dicam.

Ac de causis quidē remouendi indices singula-
ris extat constitutio in l. si quos. C. de offic. præfecti
præto.

Causæ amo-
uendi inqu-
sitorem.

Num. 4.

Num. 4.

Num. 5.

Causæ ex qui-
bus possunt
Inquisitores
remoueri.

prato. Orient. in hac verba: Si quos iudices vel ppter aduersam & longinquam corporis valetudinem: vel propter negligentiam, aut futurum vel simile aliquod vitium sublimitas tua inuitiles esse reperit: his ab administratione remotis, & vice eorum alijs subrogatis, furibusque penis legitimis subactis, ad nostram mansuetudinis scientiam, non criminata, sed vindicta referatur. hac ibi. Sed ad Emericum reuertor.

Ob quam infirmitate possit Inquisitor remoueri.

Sub impotentia ad exercendum officium Inquisitionis contra hereticos ponit & recte, infirmitatem, senectutem, ignorantiam, siue imperitiam: quauis enim quod ait hic, Emericus de imperitia Inquisitionis non sit in Barchinonensi impresso, nec in Bononiensi, nec in codice Cardinalis de Gambarara, in Sabellano tamen recte ponitur, ut paulo post aperiam. Sed iam percurramus singula, de infirmitate distinguendum est: nam quae admodum est temporalis, alia vero perpetua. ob temporariam, siue transuentem infirmitatem non est Inquisitor remouendus; nam tunc ipsemet Inquisitor infirmitate durate, potest sibi vicarium, seu commissarium instituire, cui conferat plenam vices suas; quod inue fieri posse alibi documentum: nam cum sit principis delegatus, iob in ista causam potest subdelegare. infirmitatem vero & absentiam iudicis delegati, iustas esse subdelegandi causas explorari iuris est. l. 1. ubi communitur Doctores. ff. de officio eius cui mand. est iurisdict. ubi vero liberatus fuerit a morbo, poterit ad se subdelegatam iurisdictionem reuocare, ut optime docet Bernardus Comensis in lucerna verbo, Inquisitor, §. 2. cuius sententiam veram esse aduersus Panormitanum in c. venerabili. nu. 6. notabili. 9. de officio delegati. & Locatum in opere iudiciali verbo, Inquisitor. nu. 9. copiose alibi probauit.

Quod si infirmitas, aut perpetua sit, aut talis ut Inquisitorem vel omnino impediat, aut certe inopertentem reddat, tunc remouendus erit. argumento textus in l. morbus fonticus. ubi glossa & Doctores. ff. de verb. signifi. Et eorum quae docet sanctus Thomas 2. 2. q. 71. art. 3.

De senectute idem sentiendum arbitror, ut morbo comparetur, iuxta illud Terentianum: Senectus ipsa morbus est. & ideo de senibus etiam distinguendum arbitror. Quidam enim sunt, adeo senio confecti, ut nec memoriam valeant nec iudicio; qui quauis fuerint prudentissimi, interdum tamen vel deliberrant, vel non sunt eorum consilia tuta ob rationis & iudicij imbecillitatem, de quibus vere accipitur illud: Vis pueri senes. & hi iuste, immo necessaria remoueri debent.

Inquisitores quando ob senectutem possint remoueri.

Sunt alij consistentes, & mente & iudicio validi, & ob multam aetatem, & rerum experientiam, multa prudentia decorantur; & hi non modo remoueri non debent, verum in officio sunt confirmandi; quamuis illi id tractare recusent, hi enim ad regendum & gubernandum aptissimi sunt, ut grauitate & vere docuit Aristoteles li. 7. politicorum, & beatus Hieronymus Epistola quadam ad Nepotianum, tradit optime Archiepiscopus in cap. tanta distinctio. 86.

Jam qui dicantur senes, docet Speculator titu. de reffe. §. nunc tractemus. versicu. sed quos vocat

senes. & Felinus in c. quoniam. extra, ut lite non contest.

Quod vero ad imperitiam spectat, exploratissimum est ob eam posse Inquisitores amoueri. si enim non sunt quales docuit Emericus paulo ante quest. 1. velut inepti reijci debent. & generaliter quidem cautum est, iudices omnes peritos esse oportere: imperitos vero remouendos. in aut be. de iudicibus. §. 1. consensit textus in c. ex litteris. §. ceterum. de eo sanguinit. & affinit. cuius verba sunt, Ceterum tua prudentiam volumus non latere, quod non sunt causa matrimonij tractanda per quoslibet, sed per iudices discretos, qui potestatem habent iudicandi & statuta canonum non ignorent. hactenus ibi. Quod multo magis obseruari debet in causis fidei, quae causis matrimonij preponderant. facit textus in §. 1. insit. de officio iud.

Debent autem Inquisitores, si fieri potest, theologia, iuris canonici, & ciuilibus periti esse: nam & peritorum nomine hos intelligimus, ut docet Ioannes And. in c. vt commissi. de heret. lib. 6. quod si eliguntur, ut sepe contingit, non plene intelliguntur, ac deinde oportet eos diligentissimos esse in cognoscendis omnibus his, sine quibus vix possunt suo muneri satisfacere; & nisi ita faciant, non dubito, quin grauissime peccent.

Nunc vero huic incommodo satis occurrere poterunt Inquisitores, cum in vno hoc Directorij volumine demum illis quidquid ad eorum officium secure exercendum attinet, nam quod non est apud Emericum tractatum, in nostris hisce exiguis laboribus videbunt fortassis non male explicatum.

De negligentia, nulla dubitatio est, quin ea causam prebeat Inquisitorem remouendam, cum generaliter, quilibet prelati iurisdictionem habentes possint ob negligentiam circa officium suum remoueri, c. si qui Episcopi. 1. q. 1. Glossa, Hostiensis, & communiter Doctores in c. excommunicamus 1. §. vlt. de heret. & negligentia dolo equiparatur. Special. tit. de resit. in integrum §. 1. vers. vt autem iam quanto tempore inducatur et quomodo probetur negligentia, tradit Bart. in tract. de resibus, & Felinus in c. si autem. de rescript. nu. 3.

Monebo hic, ut Inquisitores in hac fidei causa negligentiam omnino euitent: quoniam etsi in omnibus iudicibus negligentiam circa officium suum graue peccatum sit; in Inquisitoribus tamen ingenitum est scelus, & non caret sanctorum hereticorum suspitione, iuxta tradita per Emericum par. 2. q. 53. n. 1. hinc grauis, imo olim poena statuta sunt in Episcopos negligentes procedere aduersus hereticos, ut accurate docet Conradus Brunus lib. 4. de heret. cap. 1. & tradit textus in cap. excommunicamus 1. §. vlt.

Generaliter autem etiam appello negligentem, qui aut non exercet, aut debito tempore non exercet, quae ad munus suum spectant. itaque non modo dico negligentem eum, qui non procedit contra hereticos, verum etiam illum, qui non debito tempore procedit; ut si procedat quando capi non possunt, aut quando iam hereses doctuerunt, cum potuerit, si diligenter egisset, hinc incommoda praecandere. & de ne-

de negligentia Inquisitorum extra textum in clem. haret. §. verum quia. vers. quod si odij.

Denique ob iniquitatem possunt etiam remoueri Inquisitores, de qua loquitur hic Emericus num. 5. dum ait. vel si euidenter eis constituerit, quod pecunias extorserit modis illicitis. sub iniquitate ergo pono cum auctore primum auaritiam, & extortionem illicitam pecuniarum sacri officij prae textu. per textum in clem. 2. §. 1. de haret. & facit textus in l. illicitas. ff. de officio praesid. & in c. in tantum. & in c. audimus. de sim. tradit Bernardus Comensis in lucerna verbo, inquisitor. §. 10. & Franciscus Squillacensis tract. de fide cath. c. 53.

Nomine vero pecuniarum (vt obiter id dicam) hoc loco non solum intelligimus pecuniam numeratam aut casam, sed rem etiam quamcumque pretio est immobilis, vt ait optime Zabarella in dicta clem. 2. de haret. quod apertissime docet Hermogenianus in l. pecuniae nomine. ff. de verb. signi. Pecuniae nomen non solum numerata pecunia, sed omnes res tam soli quam mobiles, & tam corpora quam continentur. haec ille.

Rursum sub iniquitate colloco prauitatem, qua imponunt alicui crimen, vel suspicionem haereticis. de qua in clem. 1. §. verum quia. de haret. traditque Bernardus Comensis in lucerna verbo, inquisitor. §. 9. & alij communiter tum ibi, tum alijs locis.

Alijs quoque modis possunt per iniquitatem inquisitores in grauissimo & integerrimo tribunali delinquere, quos singulatim tradere non est artis. atque vt tandem finiam, nullae sunt causae ob quas possunt inquisitores remoueri, quae ad haec tria generalia capita non referantur.

Quod si queras a quo puniri debeant inquisitores, cum in causa sancti officij deliquerint, respondebo iure cautum esse in clem. 2. de haret. §. qui eandem vt a suis praelatis puniatur in hęc verba. Qui equidem praelati, inquisitores & commissarios praedictos reos inde repertos ab officijs amouere, et amotos alios punire debite seu corrigere teneantur. haec ibi.

Ceterum hodie sicut nec Praelati ordinum cōstituti, aut destituunt seu remouent Apostolicos inquisitores, vt supra q. 9. dictum est, ita nec eos puniunt, sed ea res ad Cardinales inquisitores generales in vniuersa republica Christiana delata est, ipsi enim culpabiles puniunt.

In Hispania praeses inquisitionis (quem Maiorem inquisitorem vocamus) inquisitores delinquentes coercet, quod iure videtur posse facere per textum in dicta clem. 2. de haret. quem paulo ante retulimus, & refert Emericus supra q. 10. huius partis. nibi hominis diplomate quodam Leonis V. Pontificis maximi id ei expressius indultum est.

Quibus tamen minime obstantibus quotiens domino Papae visum fuit ad Rom. curiam liberè potest quoslibet inquisitores quorumcumque regnorum vocare, & punire: cum sit omnium iudex, et inquisitores ab eo sint delegati, & ad eum spectet eorum causas delictaque cognoscere & coercere. quod si alij de eis cognoscant, id ex potestate à Papa contingit, quam quotiescumque voluerit, & auferre potest, & ad se negotium auocare.

A Ex quibus sit consequens, minus decenter & vere Joannem Roiam tract. de haret. par. 2. tit. de priuilegijs inquisitorum, nu. 417. vers. ite inquisitores. dixisse, inquisitores non posse ad Rom. curiam citari; id enim absolute & simpliciter falsum est. Equidem non possunt inquisitores à quibusuis iudicibus, & pro quibusuis sicut alij quilibet ad Romanam curiam euocari, & à Romano Pontifice velut proprio & immediato iudice, & possunt quidē citari, & debent ipsi (nisi rebelles haberi velint) & obedire & comparere, nullis, indultis aut priuilegijs obstantibus quorum ope nullo pacto à Romani Pontificis iurisdictione eximi possunt.

Citari possunt inquisitores ad Romanam curiam.

B Postremo cum de puniendis inquisitoribus in causa sancti officij delinquentibus agitur, id obseruandum censeo quod beatus Thomas admebat 2. 2. q. 70. art. ad 3. argum. edisserens de coercentis Cardinalibus Rom. Ecclesiae, vt scilicet caueatur ne ex condemnatione, aut punitione alicuius eorum derogetur in opinione hominum dignitati & auctoritati sancti officij sacrosanctae & inquisitionis, quod est periculosius, quam impunitum relinquere aliquem peccatorem: nisi tale esset delictum vnde scandalum oriretur, ac propterea non esset impunitum relinquentium: cum enim inquisitores Apostolici multis ac praesertim sceleratis hominibus sint formidabiles & iniuisi, si facile ac publice punirentur, non difficile eorum delicta à populo stulto & insana plebe in odium & dedecus sancti officij traherentur. itaque cum necessitas punire inquisitores cogit, caute id fieri debet, ne in superiora incommoda prolabamur.

Caute sunt puniendi inquisitores.

C Et quod deterius est, ignorantia. Hęc verba in solo codice Illustriss. Cardinalis Sabelli reperiebatur, quae nullo pacto visa sunt omittenda, et satis est verisimile haec scripsisse Emericum, vt prioribus praecipua consentanea tradat. cum enim supra q. 1. huius partis dixerit, inquisitorē dēre esse eminenter eruditū, consequitur eum propter ignorantiam, seu imperitiā remoueri posse, vt paulo antea diximus.

N

DE INSTITVTIONE Commissarij Inquisitoris.

QVÆSTIO XIII.

An Inquisitor possit instituire sibi Vicarium.

Terriadecima quaestio est: Vtrum inquisitor possit sibi Vicarium seu Commissarium auctoritate Apostolica instituire? Respondemus quod sic: quia delegatus est domini nostri Papae, vt dictum est supra in hac par. 3. q. 4. & patet in c. Ne aliqui. de hareticis lib. 6. Delegatus auctem potest subdelegare. C. de iudicijs. l. a iudice. & extra de offi. iudic. deleg. c. Super quaestionū. Possunt igitur Inquisitores subdelegare, & commissarios seu vicarios facere vel instituire, & hoc supponitur in capi. Multorum. de hareticis in clem. §. verum. vbi dicitur sic: Verum, & in

Relat. supra pag. 111.

M m dicti